

Барышевська І.В.,

к.е.н., доцент кафедри фінансів і кредиту

Корабахіна А.Ю.,

асистент кафедри фінансів і кредиту

Миколаївський національний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ СТЕЙКХОЛДЕРІВ НА РОЗВИТОК ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

У даній статті проаналізовано роль стейкхолдерів у процесі становлення та розвитку освітнього простору вищого навчального закладу, наведено ключові принципи та способи взаємодії з ними. Запропоновано основні напрями аналізу стейкхолдерів для розробки стратегії поведінки по відношенню до кожного з них.

Ключові слова: *стейкхолдери, зовнішні стейкхолдери, внутрішні стейкхолдери, освітній простір, вищий навчальний заклад.*

Барышевская И.В.,

к.е.н., доцент кафедры финансов и кредита

Корабахина А.Ю.,

ассистент кафедры финансов и кредита

Николаевский национальный аграрный университет

ОСОБЕННОСТИ ВЛИЯНИЯ СТЕЙКХОЛДЕРОВ НА РАЗВИТИЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОСТРАНСТВА ВЫСШЕГО УЧЕБНОГО ЗАВЕДЕНИЯ

В данной статье проанализирована роль стейкхолдеров в процессе становления и развития образовательного пространства высшего учебного заведения, приведены ключевые принципы и способы взаимодействия с ними.

Предложены основные направления анализа стейкхолдеров для разработки стратегии поведения по отношению к каждому из них.

***Ключевые слова:** стейкхолдеры, внешние стейкхолдеры, внутренние стейкхолдеры, образовательное пространство, высшее учебное заведение.*

*Barishevskaya I.,
Candidate of Economics,
associate professor of Finance and Credit Department
Korabahina A.,
Assistant of Finance and Credit Department
Mykolayiv National Agrarian University*

FEATURES IMPACT STAKEHOLDERS ON DEVELOPMENT EDUCATIONAL SPACE OF THE UNIVERSITY

The current state of higher education is characterized not only the features of higher education, but also specific relations with institutions, organizations and other entities that can set a vector of development. Stakeholders directly or indirectly involved in the formation of educational space, but not always open interests of the parties, and the likelihood of conflicts of interest are potential threats to the sustainable development of the university, which must be promptly identified and neutralized. Thus, an important role in promoting innovation paid smooth development of higher education partnerships with key stakeholders.

Today higher education institution can not function in isolation, but rather in terms of integration of education, science and industry, should promote cooperation with different groups of stakeholders to improve educational space.

This article analyzes the role of stakeholders in the establishment and development of educational space of the university, are the key principles and ways of interacting with them. The basic directions of analysis of stakeholders to develop strategies behaviour in relation to each of them. Examining the features of

the influence of stakeholders on the development of educational space of the university, determined principles and ways of interacting with them.

Keywords: *stakeholders, external stakeholders, internal stakeholders, educational space, higher education institution.*

Вступ. Сучасний стан вищої освіти характеризується не лише особливостями діяльності вищих навчальних закладів, а й специфікою взаємовідносин з установами, організаціями та іншими особами, які можуть задавати вектор її розвитку. Стейкхолдери або заціплені сторони прямо чи опосередковано беруть участь у формуванні освітнього простору, проте не завжди відкриті інтереси таких сторін, а також ймовірність виникнення конфліктів таких інтересів, є потенційними загрозами стійкого розвитку вищого навчального закладу, які необхідно своєчасно виявляти та нейтралізувати.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню специфіки побудови взаємовідносин вищого навчального закладу з такими інституціями як стейкхолдери присвячено наукові праці як вітчизняних та і закордонних вчених. Зокрема, оцінка впливу різних груп стейкхолдерів на вищу освіту в Україні проведена А.І. Шаровим [6], який зазначає, що їх цілі носять досить стабільний характер, оскільки об'єктивно обумовлені життєвими, конституційними або програмними установками відповідних фізичних чи юридичних осіб, їх формальних або неформальних спільнот. Проте, поведінка стейкхолдерів часто визначається актуальними цінностями та стимулами більш низького рівня (політиками), що безпосередньо впливає на оцінку життєспроможності освітніх проектів.

На думку Н.В. Сментиної та Р.В. Хусаїнова [4] з урахуванням динамізму сучасного глобального освітнього середовища, посилення конкуренції між вищими навчальними закладами за студентів, висококваліфікованих викладачів, дослідників, ресурси – вимагає від вищого навчального закладу максимально активно співпрацювати з групами

стейкхолдерів, для досягнення високих результатів та підвищення результативності діяльності.

В свою чергу І.В. Тимошенко та О. М. Нащекіна [5] зазначають, що ранжирування стейкхолдерів за їхньою значущістю для організації, відповідно, пріоритетністю їх інтересів багато в чому допомагає пояснити загальні тенденції розвитку освіти в Україні й визначити причини зниження якості фундаментальної та професійної підготовки студентів у вищих навчальних закладах.

Постановка завдання. Метою даної статті є оцінка впливу стейкхолдерів на формування та розвиток освітнього простору вищого навчального закладу та розробка пропозицій щодо підвищення ефективності взаємодії за рахунок аналізу їх інтересів і мотивів.

Виклад основного матеріалу. Становлення та розвиток освітнього простору є одним із пріоритетних завдань кожного вищого навчального закладу, який відрізняється організаційним, матеріально-технічним та інформаційним забезпеченням. Враховуючи особливості інтегрування національної системи вищої освіти в європейський і світовий освітній простір, варто наголосити на підвищенні її якості за рахунок не тільки наукової, а й інноваційної діяльності. Так, важливу роль у сприянні інновацій відіграє розбудова налагодженого партнерства вищого навчального закладу з ключовими стейкхолдерами.

Стейкхолдерами прийнято вважати безпосередньо чи опосередковано зацікавлених сторін, причетних до визначення пріоритетних напрямів розвитку вищої освіти, які впливають на їх стан та інтереси (професійні, соціальні, фінансові). Досліджуючи інституціональні проблеми взаємодії стейкхолдерів у вищій освіті, Н.Л. Савицька [3] виділяє серед зацікавлених сторін зовнішніх – сім'я, бізнес, соціум, держава та внутрішніх – профільне відомство, керівний склад закладу освіти, студенти, науково-педагогічний корпус. Центральним суб'єктом освітніх відносин, на які має орієнтуватися система освіти, виступає людина, яка одночасно є ключовим стейкхолдером.

Вважаємо, що ефективність взаємодії вищого навчального закладу зі стейкхолдерами залежить від того, на скільки якісно було проведено аналіз їх інтересів та оцінку впливу на формування та розвиток освітнього простору. Враховуючи ключові підходи до виокремлення окремих категорій заціплених сторін (рис. 1), доцільно більш ретельно та детально вивчати першорядних осіб, які мають достатньо повноважень та інших засобів впливу на освітню, наукову, інноваційну, інформаційну, міжнародну та інші види діяльності. Зазвичай, це внутрішні стейкхолдери, інтереси яких направлені на постійне покращення освітнього простору вищого навчального закладу за рахунок підвищення кваліфікації (стажування) науково-педагогічних працівників та відповідальності структурних підрозділів; широкого використання інноваційних методів в процесі фундаментальної та фахової підготовки студентів; запровадження сучасних інформаційних технологій для надання більш якісніших освітніх послуг тощо.

Другорядні стейкхолдери не мають достатніх засобів впливу на формування освітнього простору вищого навчального закладу, проте можуть сприяти або стримувати його розвиток. Такими другорядними особами є зовнішні стейкхолдери, які не можуть змінювати стратегічних орієнтирів та пріоритетів, але зацікавлені у високих результатах освітньої діяльності, зокрема:

- ✓ роботодавці очікують кваліфікованих з достатнім рівнем практичної підготовки випускників;

- ✓ вітчизняні та зарубіжні вищі навчальні заклади прагнуть до реалізації цілей стратегічних партнерств, програм та проектів мобільності для науково-педагогічних працівників, молодих вчених та студентів;

- ✓ інтереси органів державної влади пов'язані з приведенням мережі вищих навчальних закладів у відповідність із потребами розвитку національної економіки та запитів ринку праці, прискоренням інтеграції України у міжнародний освітній простір.

Рисунок 1. Категорії стейкхолдерів, з якими взаємодіє вищий навчальний заклад

Джерело: побудовано автором

Відповідно до Стандарту взаємодії із заціпленими сторонами AA 1000SES [1] зацікавленою стороною називається група, яка може впливати на діяльність організації або, навпаки, здатна відчувати на собі вплив від діяльності організації, виробленої нею продукції або наданих нею послуг і пов'язаних з цим дій. У будь-якій організації багато зацікавлених сторін, які відрізняються один від одного за типом і ступенем участі в її діяльності і часто мають абсолютно різні, іноді навіть суперечливі один одному інтереси.

Даний стандарт розроблений інститутом AccountAbility та спрямований на сприяння підвищення відповідальності організацій задля стійкого розвитку через формування механізму ефективної взаємодії зі стейкхолдерами. Враховуючи основні положення стандарту, необхідно відмітити, що вищі навчальні заклади в основу концепцій та програм розвитку повинні враховувати ключові принципи та способи такої взаємодії (рис. 2), а саме сприяти активізації співпраці із потенційними

роботодавцями щодо стажування здобувачів вищої освіти з можливістю їх подальшого працевлаштування; спонукати представників засобів масової інформації з метою інформування суспільства про особливості діяльності вищого навчального закладу; забезпечити довготермінову співпрацю між провідними вітчизняними та зарубіжними вищими навчальними закладами задля пошуку інноваційних шляхів поширення знань, участі у спільних проектах, консорціумах та програмах.

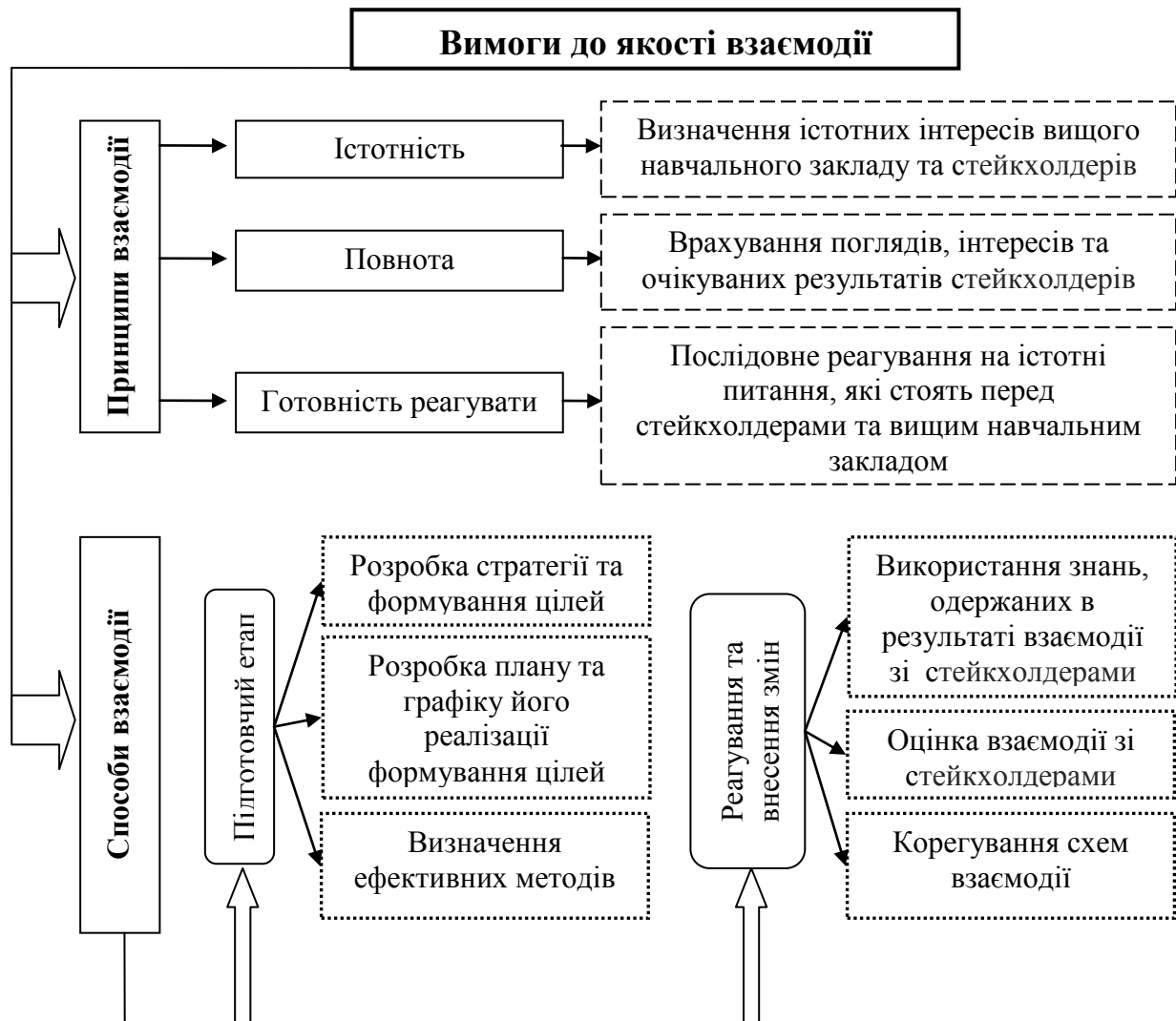

Рисунок 2. Особливості взаємодії вищого навчального закладу зі стейкхолдерами відповідно до стандарту AA1000SES

Джерело: побудовано з використанням [1]

Відповідно до Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [2] для здійснення стабільного розвитку і нового

якісного прориву в національній системі вищої освіти щодо удосконалення відносин із стейкхолдерами необхідно забезпечити:

1) розширення взаємодії вищих навчальних закладів з установами Національної академії наук України та Національної академії педагогічних наук України щодо розвитку наукових досліджень у сфері вищої освіти;

2) залучення роботодавців до співпраці з вищими навчальними закладами, зокрема, до участі у розробленні стандартів вищої освіти, організації проходження практики здобувачами вищої освіти, вирішенні питань надання першого робочого місця випускникам.

Сьогодні вищий навчальний заклад не може функціонувати ізольовано, а навпаки в умовах інтеграції освіти, науки і виробництва, має сприяти співпраці з різними категоріями стейкхолдерів з метою удосконалення освітнього простору. Результати такої співпраці будуть залежати від того, наскільки ретельно було проведено аналіз зацікавлених сторін, а саме:

- досліджено базові характеристики стейкхолдерів та їх інтереси;
- визначено основні напрями взаємодії зі стейкхолдерами на підставі оцінки їх повноважень, фінансових, адміністративних та інших видів ресурсів;
- розроблено стратегію поведінки вищого навчального закладу по відношенню до різних груп стейкхолдерів;
- визначено основних партнерів, ідентифіковано можливі ризики взаємодії з ними.

Висновки. Отже, дослідивши особливості впливу стейкхолдерів на розвиток освітнього простору вищого навчального закладу, визначено найвпливовіших зовнішніх та внутрішніх заціплених сторін, принципи та способи взаємодії з ними. На сьогоднішній день вітчизняне законодавство не тільки не надає визначення категорії «стейкхолдер», а й також не представляє конкретні підходи щодо регулювання відносин з такими особами у сфері вищої освіти. Так, в умовах відсутності будь-яких державно визначених рекомендацій та пояснень, керівництво вищого навчального закладу повинно

самостійно розробляти принципи та стратегічні пріоритети співпраці зі стейкхолдерами відповідно до концепції розвитку.

Список літератури

1. AA1000 Stakeholder Engagement Standard (AA1000SES) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.accountability.org.

2. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року : Указ Президента України № 344/2013 від 25.06.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>

3. Савицька Н. Л. Інституціональні проблеми взаємодії стейкхолдерів у вищій освіті / Н. Л.Савицька // Соціально-економічні трансформації в епоху глобалізації [Текст] : зб. наук. ст. учасників Шостої Всеукр. наук.-практ. конф. – Полтава : Скайтек, 2015. – С .48-52

4. Сментина Н. В., Хусаїнов Р. В. Соціальна відповідальність вищих навчальних закладів: концептуальний аналіз / Н. В. Сментина, Р. В. Хусаїнов // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014. – №9(2). – С. 20-25.

5. Тимошенко І. В. Суб'єкти, агенти, актори і стейкхолдери в економічних дослідженнях освіти / І. В. Тимошенко, О. М. Нащекіна // Вчені зап. Харк. гуманіт. ун-ту «Нар. укр. акад.». – Х., 2012. – Т. 18, кн. 1 : Освіта: традиції та інновації в умовах соціальних змін. – С. 167-176.

6. Шаров А. І. Побудова інструментарію дослідження життєспроможності освітнього проекту та його можливого мультиплікативного ефекту / А.І. Шаров // Управління проектами та розвиток виробництва. – 2012. – №2(42). – С. 1-9.